

מערך פעילות בנושא שגרירי הים

קישור למצגת המלווה את המערך:

<https://view.genial.ly/6173d6795c5ddb100cfcdf75>

הים התיכון הוא מערכת אקולוגית חיה, מרתקת, צבעונית ושוקקת חיים אשר רובה נסתרת מן העין. הים התיכון מאכלס מגוון ביולוגי ייחודי ומהווה מקור לשירותי מערכת אקולוגית החיוניים לאדם: בסיס אקלימי, מקור מזון, תשתית לחקלאות ימית, מקור מים להתפלה, מקור אנרגיה, מזון, תרופות ומרגוע לנפש. עם זאת קיימים סיכונים ואיומים על מערכת אקולוגית זו. ישראל היא אחת המדינות הצפופות בעולם, עם מחסור בשטחים וגידול מהיר באוכלוסייה. הים התיכון הפך לחזית הפיתוח העתידי של המדינה – כולל הרחבת והגדלת כמות התשתיות והמתקנים השונים בים זה.

בישראל, רק כ- 4% משטח הים התיכון מוגן כשמורות טבע מוכרזות (לעומת כ- 25% בשטח היבשה). גם השטחים המעטים המוגנים אינם זוכים כיום להגנה המקסימלית בפועל, בגלל מחסור במשאבי אכיפה ימית, וכיום רק שמורת ראש הנקרה מוגנת בצורה אפקטיבית. שמורות טבע ימיות ישמרו על אזורים מייצגים מבתי הגידול הימיים, גם חופים חוליים וגם חופים סלעיים וכן קניונים ורכסים תת ימיים. שמורת טבע ימית צריכה לייצג את כל טווח העמקים, שכן בכל אחד מהם מצויה חברה אקולוגית אופיינית וייחודית. הכרזה על שמורות טבע ימיות תאפשר צמצום ההשפעות החיצוניות השליליות, כמו שינויי אקלים ופלישות ביולוגיות, על המגוון הביולוגי.

בפעילות ייחודית זו התלמידים מוזמנים להכיר את הים התיכון ולהיות שותפים בבחירת שגריר הים התיכון שייצג את הים במאמצי המדינה (["תוכנית 100 הצעדים"](#)) להתמודדות עם משבר האקלים. האקלים. עם תחילת השנה האזרחית יצא השגריר הנבחר לתפקידו הראשון בייצוג של בעלי החיים הימיים

קהל היעד: כיתות ג'-ד'
משך הפעילות: שני שיעורים רצופים (90 דקות).

מטרת הפעילות:

- הכרות ראשונית של התלמידים עם המערכת האקולוגית הייחודית של הים התיכון
- יצירת חוויה לימודית של התלמידים החושפת אותם לבעלי חיים משמעותיים ופחות מוכרים בים התיכון.
- התוודעות לאתגרים ולבעיות הסביבתיות שבע"ח הימים מתמודדים איתם עקב פעילות בני האדם בחופים.
- שיתוף התלמידים בהפצה של מסרים סביבתיים דרך המועמדים להיות השגריר של הים התיכון.

הערות:

- מערך השיעור מלווה במצגת מצורפת המכילה שקפים לסיפור הפתיחה, להצגת הים התיכון ואתגריו באמצעות שאלות לשיח עם התלמידים. כל שאלה מעוררת כיוונים ושאלות נוספות, מחוץ למערך זה, ונשמח מאוד אם תזמו שיעורים נוספים <https://view.genial.ly/6173d6795c5ddb100cfcdf75>
- המערך מכיל 2 פעילויות - דפים להפעלה בנספח.
- בתום השיעור התלמידים מתבקשים להצביע לאחד משבעת שגרירי הים דרך האתר הייעודי לנושא באמצעות המחשבים בביה"ס. כדאי גם לתת את בחירת השגריר כמשימה לבית בה התלמידים משתפים גם את המשפחה בהכרות עם בעלי החיים הייחודיים לים ובבחירת השגריר. בקשו מהתלמידים לספר לכם במי הם בחרו. [/https://www.shagrir.medpeople.org.il](https://www.shagrir.medpeople.org.il)
- יש להדפיס את הדפים הנלווים המצורפים לנספח למערך זה. מומלץ לניילן על מנת לעשות שימוש נוסף בכיתות נוספות.
- תוכלו להקים לוח פעיל בבית הספר ליצירות הילדים. מומלץ לעודד את התלמידים ליצור תוצרים נוספים. לדוגמה, לכיתות ה'-ו' הצענו להכין כתבות/ ראיונות מצולמים וסרטונים.

מהלך הפעילות:

שיעור ראשון, חלק ראשון: 15 דקות

1. פתיחה: מתחילים בסיפור "תשמעו מה קרה לי אתמול" ... ספרו לתלמידים על סיור שערכתם אתמול לאורך חוף הים. שתפו אותם ברגשות שלכם בהליכה על החוף, בחיפוש אחר צדפים מיוחדים (אתם לא אוספים, רק מחפשים כי הם ערך טבע מוגן) שראיתם על החוף, ספרו על חלקי פלסטיק

שנשטפו מהים, על שאריות זפת שנדבקו לכם לכפות הרגליים (מאז אירוע זיהום הנפט האחרון) ואז ספרו שנתקלתם במשהו מוזר מבצבץ בחול הרטוב. התכופפתם ומשכתם בקבוק. הבקבוק היה סגור עם פקק ובתוכו פתקים מגולגלים. "הנה, הבאתי להראות לכם".

2. פתחו את הבקבוק (שהכנתם מבעוד מועד) ושלפו מתוכו את הפתקים. אחד מהם, המרכזי, כולל את המילים הצילו ו-QR קוד. באחרים כתובים ציטוטים שונים (ראו נספח). ספרו לילדים כי כבר אתמול בערב סרקתם את הקוד. פתחו את המחשב והקרינו לכיתה את מה שכביכול מצאתם בסריקה - מצגת המספרת את הסיפור של הים התיכון.

<https://view.genial.ly/6173d6795c5ddb100cfcdf75>

3. מעניין מי כתב את "פתקי הצילו"? הסבירו לתלמידים שמי שכתב אותם בוודאי מגיע מתוך הים התיכון. בשקף מוצגים 7 נציגים של הים התיכון. מכירים? כנראה שלא. אלו נציגים פחות ידועים לציבור הרחב החיים בים. מאחורי כל נציג יש סיפור ייחודי שבמהלך השיעור הילדים יתוודעו אליו דרך הפעילויות ודרך הקישור לאתר תחרות שגריר הים התיכון. בשלב זה, תוכלו ללחוץ על כל אחד מהנציגים ולהראות לתלמידים מידע עליהם.

4. אבל רגע, מה אנחנו יודעים על הים התיכון? תנו לילדים לענות. בשקף 3 נביט במפה על הים התיכון. לחיצה על כוכב הים תעביר אותנו למפה של גוגל, המאפשרת דיון נוסף לגבי מבנה הים התיכון, המדינות המקיפות אותו ועוד (העמקה נוספת דורשת תוספת זמן).

5. סכמו את מה שהילדים יודעים על הים התיכון ומה שאתם רוצים להראות להם בעזרת השקפים המתארים 7 עובדות על הים התיכון. בכל אחד מהשקפים שאלות לשיתוף הילדים.

חלק שני: 25 דקות

6. לאחר היכרות בסיסית של הים התיכון נתאר את האתגרים שיש לבעלי-החיים הימיים באופן כללי.
7. פעילות 1 של התלמידים – התלמידים לומדים על האתגרים שיש לשבעת הנציגים. בשלב זה נחלק לילדים (בקבוצות של 2-4) את הפתקים המופיעים בנספח. אפשר לצלם בשחור לבן. חלקו לתלמידים גם את הפתקים עם הציטוטים של בעלי-החיים. המשימה שלהם היא להתאים בין הדובר לבין הבעיה שאיתה הוא מתמודד.
8. שקף מס' 16 המופיע אחרי תיאור הפעילות ה-1 מסכם את הנושא ומראה את ההתאמה בין הציטוט של בעל-החיים והאיור שלו.
9. נסכם את נושא הים התיכון בעזרת שקף מספר 17: מה הים מספק לנו ומה אנחנו גורמים לו.

שיעור שני, חלק ראשון 15 דקות:

10. לפני שיגיע תורנו ונשאל את עצמנו, מה אנחנו יכולים לעשות למען הים התיכון, חשוב לנו שמדינת ישראל, בתכנית שהיא מפתחת בימים אלו להתמודדות עם האתגרים הסביבתיים ([תכנית 100 הצעדים](#)), לא ישכחו את הים, כי גם הים התיכון נתון להשפעות האקלים העולמיות, בנוסף להשפעות האדם המקומיות. נפתח דיון קצר מה ניתן לעשות ברמה מדינית. אפשר לתת לתלמידים לענות לפני הקרנת ערוצי הפעולה העומדים כיום על הפרק:
 - א. הכרזת שמורות טבע ימיות שבהם אסור לדוג. בכך נמנע הרס בתי גידול ותבצע אכיפה במקומות אלה. השמורות צריכות להיות מספיק גדולות כדי שגם טורפים גדולים יוכלו לחיות בה.
 - ב. שמורות טבע מהוות מקום מוגן ליצורים החיים בה. בניגוד לשמורות הטבע הרבות שיש לאורך מדינת ישראל, לאורך חופי ישראל קיימות שבע שמורות בלבד כמו ראש הנקרה, חוף הבונים וחוף ניצנים.
 - ג. יוגבל הדיג לאורך חופי הים. על מנת לאפשר לאוכלוסיית הדגה להתאושש ולאשר דייג סלקטיבי לפי גודל.

ג. תיאסר הכנסת כלי פלסטיק חד-פעמיים לחופי הים. כך נוכל להקטין את הנזק הנגרם לבעלי-החיים בחוף ולאלו החיים במים הרדודים הקרובים לו.

11. איך נעלה את המודעות לנושאים החשובים הללו? מה תלמידים יכולים לעשות? תנו לילדים להציע הצעות ברמה האישית: להשתמש בכלים רב-פעמיים, להתריע על מפגעים, לא לזרוק פסולת בחוף ועוד.

חלק שני: 40 דקות

12. בפעילות 2 (שקף 23) התלמידים יציירו קומיקס אותו הם יראו להורים, יתלו בכיתה או יצמידו לדלת המקרר בבית, יצלמו בסלולארי ויפיצו לפחות לשני אנשים. בקומיקס הילדים בוחרים להם בעל-חיים אחד מתוך השבעה ומתכננים לו סיפור. הסיפור צריך לכלול: א. גיבור (בעל-החיים), ב. האתגר אליו הוא נקלע ו-ג. איך הצליח להינצל מהמצב. תנו יד חופשית לדמיון, יצירתיות ולהומור. דוגמאות: שקית פלסטיק נוחתת על הראש של סוסון הים, מפלצת כתם נפט מתקרבת בצעדי ענק לעבר שושנת הים העדינה.....

שליחת תוצרים

המועצה לישראל יפה ואקואושן יבחרו את הקומיקסים המוצלחים לפרסום באתר [שגריר הים התיכון](#), וברשתות החברתיות. יש לציין במייל שמות התלמידים ושם בית הספר.

התלמידים/המורים מוזמנים לשלוח את הקומיקס המושקע למייל: esc@israel-yafa.org.il

13. סיכום: למדנו על הים, אתגריו והכרנו את נציגיו. הכנו קומיקס שיאפשר לעוד אנשים להכיר את היצורים החיים בים ולאתגרים שאיתם הם מתמודדים. העבירו לתלמידים את הקישור [/https://www.shagrir.medpeople.org.il](https://www.shagrir.medpeople.org.il) ו/או QR. ניתן להקליד בגוגל "שגריר הים התיכון". יש להיכנס לאתר ולבחור את השגריר.

14. הציגו לסיום את הסרטונים של שבעת הנציגים.

עודדו אותם להזמין משפחה וחברים להצבעה. והכי חשוב כילדים וכמשפחה: בפעם הבאה כשנטייל בחוף הים – נגיע עם כלים רב-פעמיים ולא נלכלך את החופים עם פסולת.

נספחים

1. הפתקים בתוך הבקבוק
2. דפי מידע על בעלי-החיים ואיורים שלהם
3. תבנית ליצירת קומיקס

”הצילו!”

”אוהבים לאכול אותי כי אני טעים.
הבעיה היא שצדים אותנו כשאנחנו
עוד צעירים, ולא מפותחים מספיק.
מה שיקרה, זה שלא יהיו מספיק זכרים
לדור הבא וכל האוכלוסייה תיכחד.
יש לאשר דיג סלקטיבי בלבד לפי גודל.
הצילו!”

"אם כל אחד יגיע לחוף ויקח לו
קונכיה למזכרת, לא ישארו מספיק
קונכיות בשבילי! אני זקוק להן כדי
לחיות בהן, לא סתם בשביל לשמוע
את קולות הים.
הצילו!"

"למרות שאני חי בים,
אני לא שחיין מצטיין.
אני נע לאט, לאט במים ואם פתאום
שקית פלסטיק שקופה מגיעה אלי
אני יכול להסתבך בה ולהיחנק.
הצילו!"

"אם ימשיכו לבנות
ולהרוס את בית הגידול שלי הסלעי
בקרבת החוף, לא אוכל להמשיך
להתקיים.
הצילו!"

"כבוגר אני מעדיף לחיות
על קרקעית הים. אבל המכמורת הגדולה
מפחידה אותי. היא גורפת כל דבר
אפילו אותי ואנשים בישראל לא ממש
רוצים לאכול אותי.
הצילו!"

”כשאני מתחפר בחול כדי
להפתיע את הטרף שלי, אני בסכנה
גדולה מפני המכמורת הגדולה
של בני האדם. הרשת העצומה הזאת
גורפת את כל הקרקעית כולל אותי.
ממש סכנת מוות! ואפילו הם בכלל
לא אוהבים לאכול אותי.
הצילו!”

”אני פוחדת להמליט את הגורים שלי
בקרבת בני אדם. אילו רק היה לי מקום
שמור ובטוח מפני מטיילים וציידים,
הייתי מגיעה יותר לחופי ישראל.
הצילו!”

נעים להכיר:

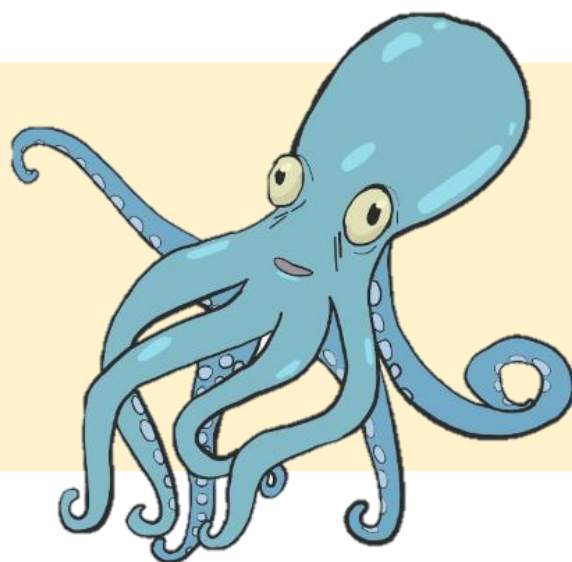
תמנון החוף

אני אינטליגנטי, חכם, ידידותי,
אסטרטגי, רומנטי, להטוטן, עם
יכולת מופלאה לנוע במים

משפחה: שייך למערכת הרכיכות.

אזור מחיה: במים הרדודים ליד חופים
סלעיים. בצעירותו הוא חי בגוף המים,
אבל בבגרותו מעדיף לחיות על-פני
קרקעית הים, לרוב מסתתר בכוכי סלע.
סימן היכר: 8 זרועות מתוכן 2 משמשות
לצייד. יכול להסתוות בצורה מושלמת.
מזון: דגים וסרטנים. מסוגל לקדוח
בקונכיות ולטרוף את הרכיכה.

נעים להכיר:

גיטרן

אני נחבא אל הכלים, אוהב את השקט שלי, יצירתי ומקורי, מוזיקלי, נפש של אמן.

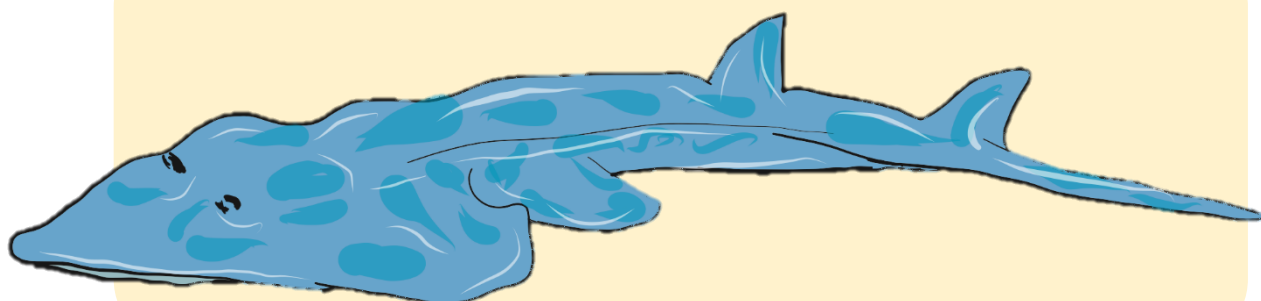

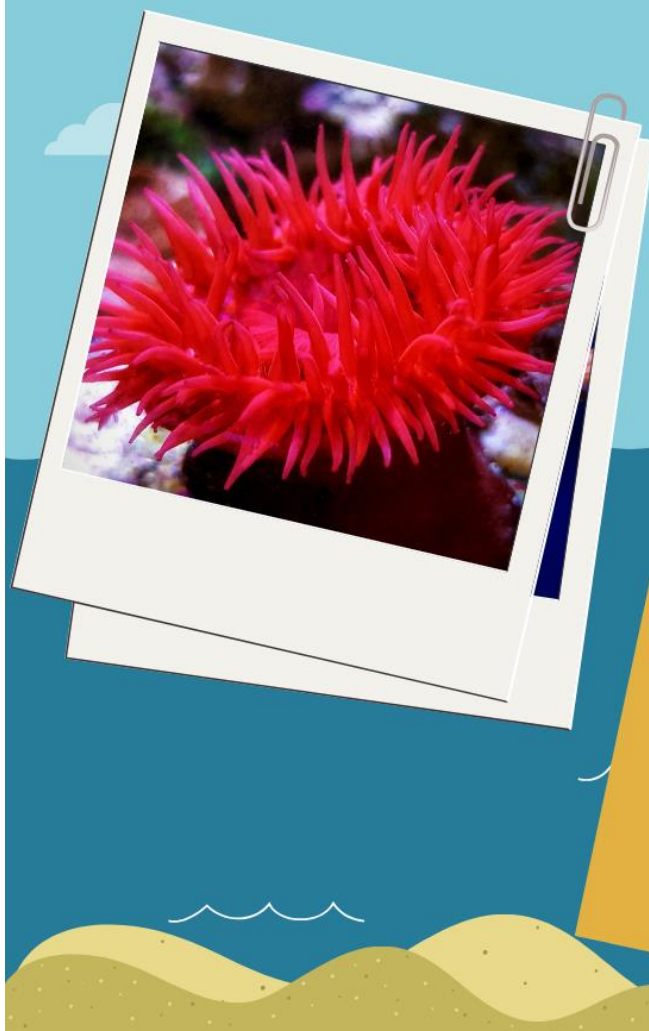
משפחה: דג סחוס השייך למשפחת הבטאים.

אזור מחיה: מתחפר בחול, במים הרדודים.

מזון: סרטנים, וחסרי חוליות אחרים ודגים קטנים.

סימן היכר: מגיע עד אורך של מטר וחצי. פתחי הזימים שלו, בניגוד לדגים אחרים, ממוקמים בראש ומשמשים גם לנשימה וגם לצורך התחפרות בחול והיצמדות לקרקעית ללא תזוזה.

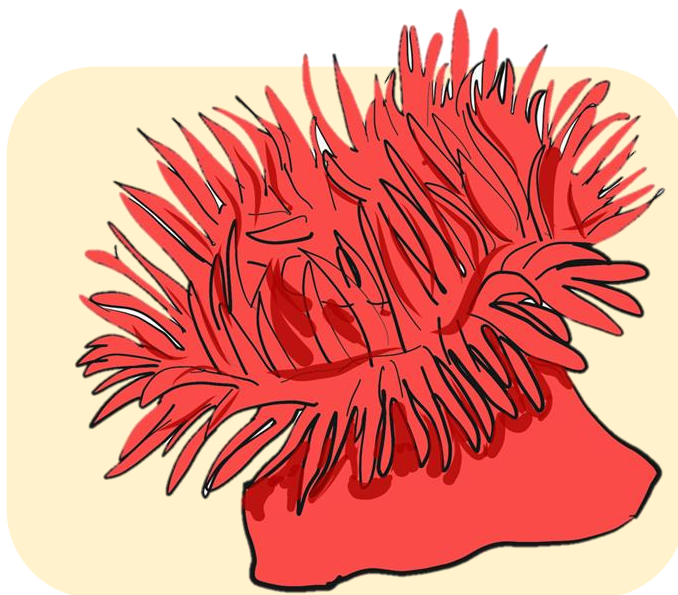
נעים להכיר: שושנת-ים אדומה

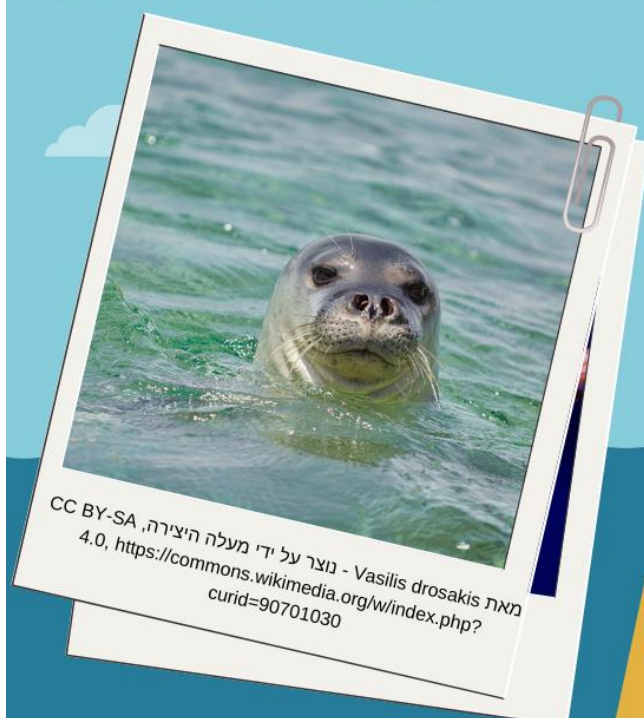
אני טיפוס לילי, הזרועות שלי צורבות, שומרת על עצמי, אבל עוקצת כשמישהו מאיים עלי.

משפחה: שייכת למערכת הצורבים וקרובת משפחה של האלמוגים.

אזור מחיה: צמודה לסלעים באזורי מים רדודים ומוצלים. בזמן שפל כדי לא להתייבש עם החשיפה לאוויר, השושנה מתכווצת ומתכסה בשכבת ריר שמגן עליה. פעילת לילה, ולמרות שהיא נחשבת לבעל חיים ישיב, היא יכולה להחליק על פני הסלע ולנדוד.

מזון: זואופלקטון, רקב ים, ובעלי חיים קטנים.

נעים להכיר:

כלב ים נזירי

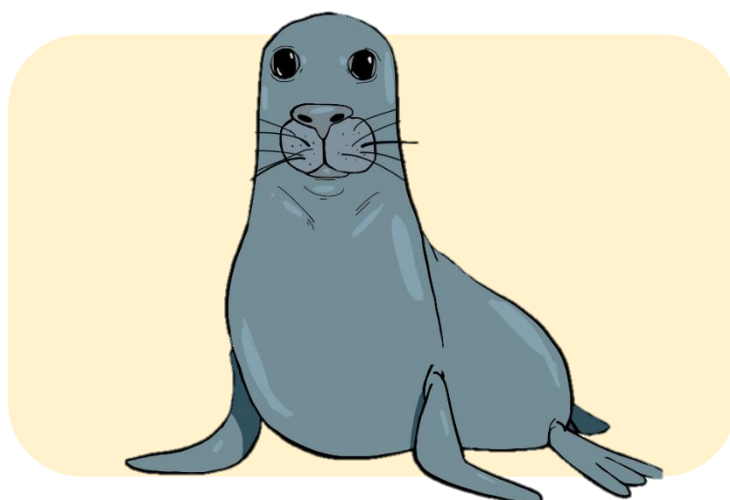
אני מיוחד במינו, נדיר, איש מערות, יכול להיות ידידו של האדם בים.

משפחה: טורף ימי השייך למשפחה גדולה של יונקים ימיים.

אזור מחיה: מין אנדמי לים התיכון כלומר קיים רק בים התיכון, ולא נמצא במקומות אחרים עולם.

סימן ניכר: מגיע לגובה של 2.5 מ' ומשקל של כ-350 ק"ג. בצבע חום - אפור כהה ובטן חיוורת.

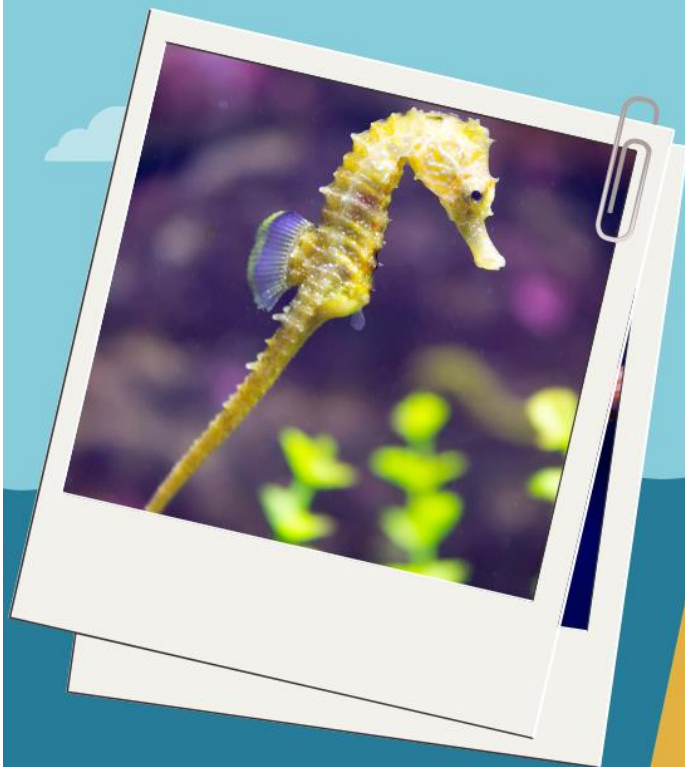
מזון: רק מתוצרת הים. בעיקר דגים ודיונונים.

נעים להכיר:

סוסון ים תיכוני

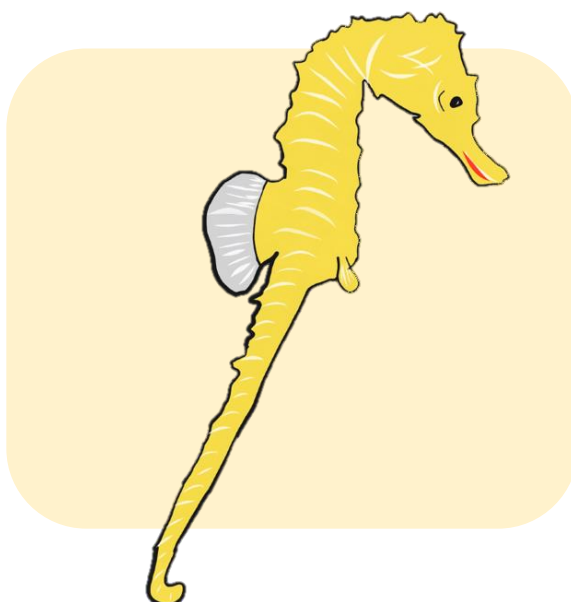
אני יצירתי, מקורי, מיוחד,
שוויוני ברביית הצאצאים, מוזר
בהתנהגותו, לא שחיין דגול

משפחה: דג גרם שדומה קצת לסוס,
ממשפחת האבובונים.

אזור מחיה: באזורים רדודים בעומק עד
10 מטר. מין מקומי שחי בים התיכון
ובחלקים הצפוניים באוקיאנוס האטלנטי.
סימן היכר: מין מקומי בצבעי צהוב וירוק
להסוואה בין האצות.

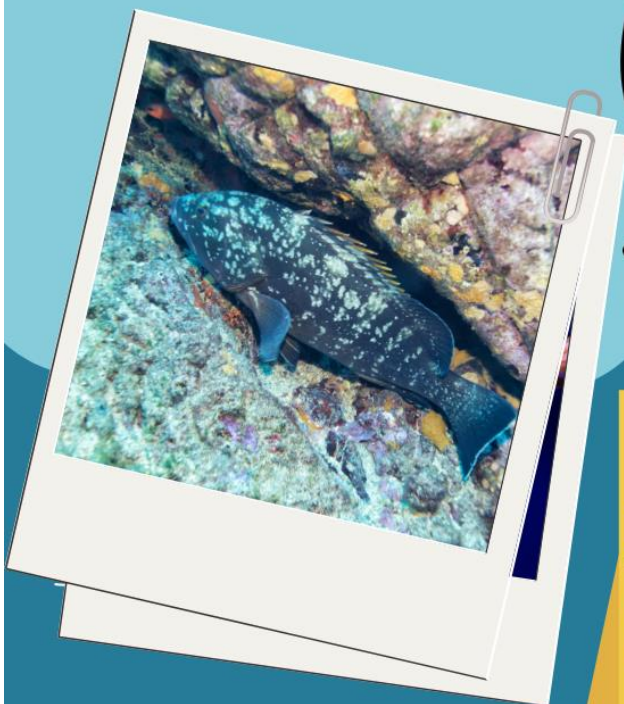
מזון: חסרי חוליות קטנים שהוא שואב
בעזרת האף כגון סרטנים זעירים, תולעים
ועוד.

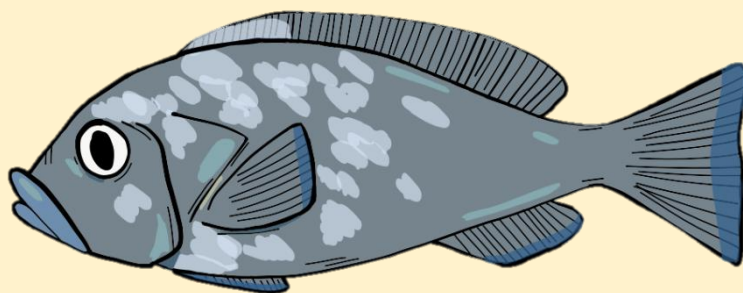
נעים להכיר:

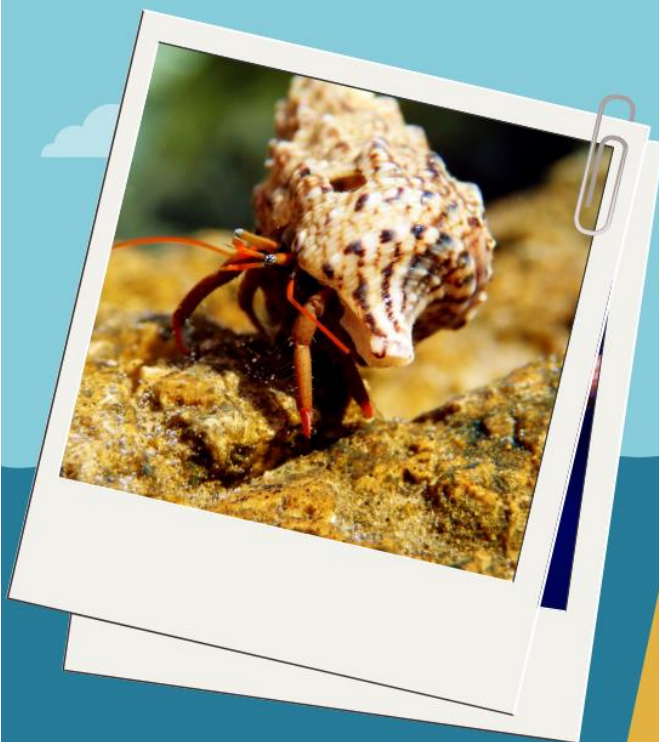
דקר הסלעים

אני לוקח את הזמן, נותן פייט כשצריך, יכול להיות גם אמא וגם אבא, נאבק כדי לשרוד.

משפחה: שייך למשפחת הידועה ביותר בים התיכון – משפחת הדקרים.
אזור מחיה: בשוניות סלעיות הסמוכות לחופי הים, במערות ובכוכי הסלע.
 הצעירים בינינו מבלים במים הרדודים (עד 60 מ'), אבל הבוגרים יכולים להימצא בעומקים של עד 300 מ'.
מזון: טורף דגים, סרטנים, דיונונים ואפילו תמנונים.

נעים להכיר:

נזירון אדום רגל

אני נווד, הומלס, אוכל אשפה, אבל מטופח במיוחד בציפורניו.

משפחה: שייך לבת סדרה שוני-בטן, המין הנפוץ ביותר בחופים הסלעיים בארצנו.

אזור מחיה: מתחת לאבנים במים הרדודים, בלגונות ובבורות מים.

מזון: אוהב הכול, מחומר רקב אורגני ועד אצות ירוקות.

סימן היכר: פסים כחולים וכתומים על קצות הרגלים. מחפש ומחליף כל פעם שלד חיצוני כדוגמת קונכיות להגנה על גופו הרך.

